

TEKST 170: Raymond d'Aguiliers og Ibn al-Athir om erobringen af Antiokia

Korsridderne belejrede byen Antiokia i det nordlige Syrien fra oktober 1097 til juni 1098. Hærens situation var alvorlig, idet man både manglede proviant og samtidig måtte udkæmpe hårde kampe mod muslimske udfald og angreb fra mindre hjælpestyrker (se tekst 169). Desuden fik man meldinger om, at en stor muslimsk undsætningsstyrke var på vej. Raymond d'Aguiliers var fransk munk og historieskriver. Han deltog i Det Første Korstog som kapellan for en af korstogets ledere, grev Raymond d.4. af Toulouse (også kaldet greven af St. Gilles). Raymond d'Aguiliers skrev kort efter 1099 et værk (*Historia Francorum qui ceperunt Iherusalem*) om sine oplevelser. Ibn al-Athir (1160-1233) skrev en verdenshistorie (*Kamil at-Tawarikh*) fra de ældste tider og frem til sin egen samtid, og berettede herunder om begivenheder før og under Det 3. Korstog, som han selv var øjenvidne til, idet han i perioder var tilknyttet Saladins hær.

15 [Raymond d'Aguiliers:]

I mellemtiden begyndte budbringere, der berettede, at hjælpen til fjenden var på vej, meget ofte at ankomme. Desuden kom denne melding ikke kun til os fra armenere og grækere,¹ men blev også meddelt os af dem, der var i byen. Da tyrkerne havde indtaget Antiokia fjorten år tidligere, havde de grundet mangel på tjenere omvendt [kristne] armenere og græske unge [til islam] og givet dem koner.² Så snart sådanne mænd fik en chance for at undslippe, kom de til os med heste og våben. Og da disse meldinger blev hyppige, begyndte mange af vores mænd og de armenske købmænd at flygte i rædsel. Men på den anden side kom gode riddere, der var spredt blandt fæstningerne [i omegnen], tilbage og medbragte våben og tilpassede og reparererede dem. Og da opblæstheden efterhånden var blevet mindsket og svundet hen i vores hær, og da det mod, der altid er klart til at gennemgå farer sammen med brødre og for brødre, havde indfundet sig [i stedet], sendte en af de omvendte, som var i byen, bud gennem Bohemund³ til vore fyrster om, at han ville overgive byen til os.⁴

Da planen var blevet forelagt, sendte man fyrsterne Bohemund, hertugen af Lorraine⁵ og greven af Flandern⁶ ud for at afprøve den. [...] Herefter nærmede vores mænd sig muren, rejste en stige og begyndte at bestige den. [...] De, der var klatret op, gik ned i byen og åbnede en lille løndør. Således kom vores mænd ind, og de tog ikke nogen af dem, de mødte, til fange. [...]

Hvor stort byttet, der blev taget i Antiokia, var, er det umuligt for os at sige, bortset fra at man ville kunne forestille sig så meget, man vil, og derefter lægge noget til. Desuden kan vi ikke sige, hvor mange tyrkere og saracener, der omkom. Det er desuden ondt at beskrive de mangfoldi-

¹ *Armenere og grækere*: dvs. den kristne lokalbefolkning i området, der sympatiserede med korsfarerne

² Tyrkerne havde erobret og plyndret Antiokia i 1085. Cassianus-kirken (kirken for Skt. Peter) blev omdannet til moské og andre kirker ødelagt. Se tekst 128. Andre beretninger går på, at kirken for Skt. Peter under korsfarernes belejring blev omdannet til hestestald af byens emir, Yaghi-Siyan. Om der er tale om den samme kirke, er uklart.

³ Bohemund af Tarent (1058-1111) var en af korstogets ledere og normannisk fyrste fra den syditalienske by Tarent. Søn af hertugen af Apulien og Calabrien. Blev senere hersker af Antiokia.

⁴ Ifølge andre beretninger hed denne konvertit Pirus eller Firuz. Han tilbød at overgive nogle af bymurens tårne til korsfarerne, der dermed kunne få adgang til byen.

⁵ Godfred af Bouillon (1060-1100), hertug af Nedre Lothringen (Lorraine). Fra 1100 hersker over Jerusalem.

⁶ Grev Robert (d.2.) af Flandern (ca.1065-1111)

ge og forskellige dødsfald, de led. Da de fjender, der bevogtede citadellet på den midterste bakke [i byen], så deres folks udslettelse, og at vores mænd afstod fra at belejre dem, fastholdt de deres citadel.⁷ Men Gracianus [Yaghi-Siyan],⁸ som var sluppet ud [af byen] gennem en skjult dør, blev fanget og halshugget af nogle armenske bønder, og hans hoved blev bragt til os. Det, at han [Gracianus], som havde forårsaget, at så mange mænd fra dette folk var blevet halshugget, selv skulle fratages sit eget hoved af dem,⁹ tror jeg skete på Guds ubeskrivelige forordning. Byen Antiokia blev indtaget d. 3. juni.

10 [Ibn al-Athir:]

Frankernes magt blev først tydelig, da de i året 478 [1085-86] invaderede islams territorier og indtog Toledo og andre dele af Andalusien, som det er blevet nævnt tidligere. I 484 [1091] angreb og erobrede de så øen Sicilien og vendte deres opmærksomhed mod den afrikanske kyst.¹⁰ Visse af deres erobringer er [siden] atter blevet vundet tilbage [af muslimerne], men, som I vil se, havde de andre succeser.

I 490/1097 angreb frankerne Syrien. Dette er, hvordan det hele begyndte: Balduin, deres konge,¹¹ en slægtning til frankeren Roger,¹² der havde erobret Sicilien, samlede en stor hær og sendte bud til Roger og sagde: "Jeg har samlet en stor hær, og nu er jeg på vej til dig for at bruge dine baser [på Sicilien] til min erobring af den afrikanske kyst. På den måde bliver du og jeg naboer."

Roger sammenkaldte sine fæller og forhørte sig om disse forslag. "Dette vil være en fin ting både for dem og for os!", sagde de, "for på denne måde vil disse [afrikanske] lande blive omvendt til troen!" Som svar på dette løftede Roger det ene ben og pruttede højtlydt, og svor, at det var mere værd end deres råd.¹³ "Hvorfor?" [spurgte de] – "Fordi, hvis denne hær kommer hertil, vil den have behov for [store] mængder proviant og flåder af skibe til at transportere sig til Afrika samt forstærkninger fra mine egne tropper. Og hvis det lykkes frankerne at erobre dette område, vil de overtage det, og så vil de få brug for forsyninger fra Sicilien. Det vil koste mig mit årlige overskud fra høsten. Hvis det mislykkes dem, vil de vende tilbage hertil og bringe skam over mig her i mit eget rige. Desuden vil Tamim¹⁴ til alt dette sige, at jeg har brudt min troskab overfor ham og krænket vores traktat, og de venskabelige forbindelser og korrespondancen

⁷ Det muslimske mandskab i byens citadel overgav sig senere og fik lov til at forlade byen. Se tekst 172.

⁸ Gracianus eller Yaghi-Siyan var den muslimske emir i Antiokia.

⁹ Raymond d'Aguiliers hentyder til tyrkernes undertrykkelse af den kristne armenske befolkning, se tekst 125, 152 og 153. Armenerne havde derfor, som allerede nævnt, sympati for korsfarerne, se også tekst 167 og 174.

¹⁰ Al-Athir sigter her til den kristne erobring af Sicilien i årene 1060-1091. Denne erobring blev dog ikke ledet af frankerne, men af normannerne, bl.a. under ledelse af Robert Guiscard og dennes broder Roger d.1. af Sicilien. Al-Athir opfatter dog alle vesterlændinge som "frankere".

¹¹ Denne Balduin (Baldwin), der ifølge Al-Athir skulle være frankernes (vesterlændingenes) konge, er en mytisk konstruktion sammensat af flere herskere af Flandern ved navn Balduin – samt Balduin af Boulogne (1058-1118), der blev hersker over Edessa og (efter broderen Godfred af Bouillons død i 1100) hersker over Jerusalem.

¹² Roger (d.1): hersker over Sicilien (1071-1101)

¹³ Som F. Gabrieli (se litteratur nedenfor) bemærker, er fremstillingen af Roger som barbar "karakteristisk for den foragtende grovhed, hvormed muslimerne (Al-Athir) normalt omtalte deres fjender". Samtidig giver fremstillingen dog et rimeligt billede af Rogers politiske skarpsindighed.

¹⁴ Tamim ibn Mu'izz, emir i Tunesien.

mellem os vil blive afbrudt. Hvad angår os, vil Afrika altid være der. Når vi er stærke nok, vil vi indtage det.”

5 Han tilkaldte Balduins budbringer og sagde til ham: ”Hvis du har besluttet at føre krig mod muslimerne, vil din bedste fremgangsmåde være at befri Jerusalem fra deres herredømme og derved vinde stor ære. Jeg er bundet af visse løfter og troskabsaftaler med herskerne i Afrika.”¹⁵ Således gjorde frankerne sig klar og drog ud for at angribe Syrien.

10 En anden historie lyder, at Ægyptens fatimider blev bange, da de så seldsjukkerne udvide deres imperium til Syrien og helt til Gaza, indtil de nåede til den ægyptiske grænse og Atsiz¹⁶ invaderede selve Ægypten. De sendte derfor bud til frankerne og opfordrede dem til at invadere Syrien og således beskytte Ægypten mod muslimerne.¹⁷ Men Gud ved bedst.

15 Da frankerne besluttede at angribe Syrien marcherede de mod øst til Konstantinopel, så de kunne krydse [Bosporus]strædet og rykke ind i muslimsk område via den lettere landrute. Da de nåede Konstantinopel, nægtede Østens kejser¹⁸ dem tilladelse til at passere gennem hans landområder. Han sagde: ”Medmindre I først lover mig Antiokia, vil jeg ikke tillade jer at passere ind i det muslimske rige.” Hans egentlige hensigt var at opildne dem til at angribe muslimerne, for han var overbevist om, at tyrkerne, hvis uovervindelige magt over Anatolien han havde bemærket, ville udrydde hver eneste af dem. De accepterede hans betingelser og i 490 [1097] krydsede de Bosporus ved Konstantinopel. Ikonium¹⁹ og resten af det område, som de nu rykkede frem i, tilhørte Qilij Arslan ibn Sulaiman ibn Qutlumish som hindrede deres fremrykning med sine tropper. De brød igennem i Rajab-måned 490 [juli 1097], krydsede Kilikien og nåede endelig Antiokia, som de belejrede.

20 Da Yaghi Siyan, herskeren af Antiokia, hørte om deres fremrykning, var han ikke sikker på, hvordan de kristne i byen ville reagere, så han fik muslimerne til på egen hånd at gå uden for byen for at grave løbegrave, og den næste dag sendte han alene de kristne ud for at fortsætte opgaven. Da de var klar til at vende hjem ved slutningen af dagen, nægtede han at give dem adgang [til byen]. ”Antiokia er jeres,” sagde han, ”men I bliver nødt til at overlade den til mig, indtil jeg ser, hvad der kommer til at ske mellem os og frankerne.” – ”Hvem vil beskytte vores børn og vores koner?”, sagde de. ”Jeg vil passe på dem for jer.” Så hengav de sig til deres skæbne og boede i den frankiske lejr i ni måneder, mens byen var under belejring.

30 Yaghi Siyan udviste mod og visdom, styrke og dømmekraft uden sidestykke. Hvis alle frankerne, der døde, havde overlevet, ville de have rendt alle islams lande over ende. Han beskyttede familierne til de kristne i Antiokia og tillod ikke, at et hår blev krummet på deres hoveder.

35 Efter belejringen havde stået på i lang tid, indgik frankerne en aftale med en af de mænd, som var ansvarlige for tårnene. Han var en våbensmed, der hed Ruzbih, som de bestak med en formue i penge og land. Han arbejdede i tårnet, der stod over flodlejet, hvor floden strømmede ud af byen ind i dalen. Frankerne beseglede deres pagt med våbensmeden, må Gud forbande ham, og banede sig vej frem til vandporten. De åbnede den og gik ind i byen. En anden flok af dem

¹⁵ C. Hillenbrand betegner al-Athirs gengivelse af korrespondancen mellem Roger og ”Balduin” som ”imaginær”, *The Crusades: Islamic Perspectives* (2000) s.52

¹⁶ Atsiz: general under den seldsjukkieske sultan Malikshah, der i 1076 angreb Ægypten fra Palæstina

¹⁷ Det fatimidiske dynasti i Ægypten var shia-muslimsk, og sunni-muslimer som al-Athir opfattede dem derfor som kættere.

¹⁸ Dvs. den byzantinske kejser

¹⁹ Ikonium: by i det centrale Anatolien (i dag Konya). Hovedstad i rum-seldsjukkernes sultanat.

5 klatrede op ad tårnet med reb. Ved daggry, da mere end 500 af dem var i byen og forsvarerne var trætte efter nattevagten, blæste de i deres trompeter. Yaghi Siyan vågnede og spurgte, hvad støjen betød. Han fik at vide, at trompeter havde lydt fra citadellet, og at det skulle være blevet indtaget. Faktisk kom lyden ikke fra citadellet, men fra tårnet. Panikken greb Yaghi Siyan og han åbnede byporten og flygtede i rædsel med en eskorte på tredive pager. Hans hærchef ankom, men da han på forespørgsel fik at vide, at Yaghi Siyan var flygtet, tog han flugten gennem en anden port. Dette var til stor hjælp for frankerne, for hvis han havde stået fast i en time, ville de være blevet udslettet. De kom ind i byen gennem portene og plyndrede den, idet de nedslagtede alle muslimerne, som de fandt dér. Det skete i måneden jumada al-awwal 491 [april/maj 10 1098].

15 Hvad angår Yaghi Siyan, genvandt han sin selvkontrol, da solen stod op og han indså, at hans flugt havde bragt ham flere farsakh²⁰ fra byen. Han spurgte sine ledsagere, hvor han var, og da han fik, at han var fire farsakh fra Antiokia fortrød han, at have hastet i sikkerhed i stedet for at være blevet for at kæmpe til døden. Han begyndte at stønne og græde pga. sin desertering fra sin husstand og børn. Overvældet af sin sorgs voldsomhed, faldt han i besvimelse af hesten. Hans kammerater forsøgte at løfte ham tilbage i sadlen, men de kunne ikke få ham til at sidde oprejst, og de efterlod ham derfor som død, mens de flygtede.

20 Han var på dødens rand, da en armensk hyrde kom forbi og dræbte ham, skar hans hoved og tog det med til frankerne i Antiokia.

Frankerne havde skrevet til herskerne i Aleppo og Damaskus for at fortælle, at de ikke havde nogen interesse i nogen byer, udover dem, der engang havde tilhørt Det Byzantinske Rige. Dette var bedrag beregnet til at afholde disse herskere fra at komme Antiokia til hjælp.

25 J. M. Rosenløv & M. Pihl: *Korstogene – Islams ekspansion og kristen modoffensiv* (2014)

Raymond d'Aguiliers: *Historia Francorum qui ceperunt Iherusalem*, her efter A. C. Krey, *The First Crusade: The Accounts of Eyewitnesses and Participants*, Princeton (1921), s.153-155. Ibn al-Athir her efter F. Gabrieli: *Arab Historians of the Crusades*, New York (1969) s.2-4.

²⁰ *Farsakh*: gammelt lændemål, ca. 5 km.